

τὸ 1875, ἔτυχε δὲ τοιούτων τιμῶν, ὁποίων οὐδεμία ἄλλη γυναικεία προσωπικότης οὔτε εἰς τὸ Λιβόρνον, οὔτε εἰς ὅλην τὴν Ἰταλίαν. Τὰ ἔργα της δὲν ἔχουν βέβαια τὴν ἀξίαν τὴν ὁποίαν ἀπέδιδον εἰς αὐτὰ οἱ σύγχρονοί της. Ἀλλὰ καὶ σήμερον μερικὰ ἀνατυπώνονται, περιλαμβανόμενα κυρίως εἰς συλλογὰς, ἢ ἀνθολογίας, καὶ ἡ ἑλληνὶς ποιήτρια ἔχει ἀναμφισβητήτως τὴν θέσιν της εἰς τὴν ἰταλικὴν λογοτεχνίαν τοῦ ΙΘ' αἰῶνος.

Αὐτὴν τὴν ἔξαιρετικὴν γυναῖκα ἀνέλαβε νὰ μᾶς γνωρίσῃ ἡ κυρία Θεοδωροπούλου-Λιβαδά. Τὸ βιβλίον της, ὀγκῶδες, πολυτελὲς καὶ εἰκονογραφημένον, περιέχει λεπτομερῆ βιογραφίαν, πλήρη βιβλιογραφίαν, τὰ κυριώτερα τῶν κατὰ καιροὺς γραφέντων περὶ τῆς βιογραφουμένης, μετάφρασιν εἰς τὴν ἑλληνικὴν πολλῶν αὐτῆς ἔργων, καὶ κριτικὴν ἀνάλυσιν σχεδὸν ὅλων. Ἡ κριτικὴ αὐτὴ εἶναι ἴσως πολὺ ἐνθουσιώδης. Ὁ ἐνθουσιασμὸς μάλιστα τῆς βιογράφου ἐπηρεάζει καὶ τὸ ὕφος της. Θὰ ἠθέλαμεν μίαν κριτικὴν ἀντικειμενικωτέραν, θετικωτέραν καὶ περιορισμένην εἰς τὰ πράγματα. Ἀλλὰ καὶ οὕτω τὸ βιβλίον εἶναι πολύτιμον διὰ τὰς πληροφορίας του, τὰς ὁποίας πολὺ ἐκοπίασε διὰ νὰ συλλέξῃ ἡ κυρία Θεοδωροπούλου-Λιβαδά ἀπὸ βιβλιοθήκας καὶ ἀρχεῖα, καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ.—Εἰσαγωγή εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν*, ὑπὸ *Μιχαὴλ Στεφανίδου*.

Ἡ εἰδικὴ κριτικὴ ἔρευνά μου ἐπὶ τῶν ἀρχαίων ἐν γένει φυσιογνωστικῶν κειμένων —πρώτη τοιαύτη ἔρευνα πολλοῦ εἰς terra incognita—ἔδωσε (ὡς λέγει ὁ ἐν *Μονάχῳ* καθηγητῆς F. Dölger)¹ «πλούσια τάποτελέσματά της» καὶ «δὲν παρέλειψε τίποτε (ὡς προσθέτει ὁ ἐν *Παρισίοις* καθηγητῆς H. Puech)² πρὸς τὴν διαφώτισιν τῆς ἀρχαίας ἐπιστήμης, ἣτις ἐντεῦθεν ἔγινε κτῆμα τοῦ ἐρευνητοῦ της». Ἡ κριτικὴ μου δ' αὐτῆ ἔρευνα τῆς ἱστορίας τῶν ἐπιστημῶν στενωῶς ἠνωμένη μετὰ τὸν ἀκριβῆ καθορισμὸν τῶν ἐπιστημονικῶν ὄρων ὡς περιλήψων τῶν ὀρισμῶν, οἵτινες συναποτελοῦν τὴν κατ' οὐσίαν περίληψιν τῆς ἐπιστήμης, μετὰ ἔφερον εἰς τὴν ἀλληλοσχετικὴν ἐρμηνείαν τῆς ἑλληνικῆς καὶ τῆς νεωτέρας (ἀπὸ τῆς Ἀναγεννήσεως) ἐπιστήμης καὶ ἐντεῦθεν καὶ εἰς τὰ ἐξῆς γενικώτερα συμπεράσματα: α'. Ὅτι ἡ ὅλη νεωτέρα ἐπιστήμη στενωῶς συνδέεται πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ἐπιστήμην καὶ φιλοσοφίαν ὄχι μόνον κατὰ φυσικὴν ἐξέλιξιν μετὰ τὴν συναιτιώδη συνεχῆ συνάφειαν τῆς ἑλληνικῆς γνώσεως πρὸς τὴν νεωτέραν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τέχνην,

* Συνεδρία τῆς 2 Νοεμβρίου.

¹ *Philologische Wochenschrift*, 46, 1926, σ. 611, στ. 2.

² *Revue des études grecques*, XLV, 1932, σ. LXXII-LXXV.

τ. ἔ. κατὰ βούλησιν ἀνθρωπίνην. Καὶ τοῦτο λέγων ἐννοῶ, ὅτι οἱ πρῶτοι μετὰ τὴν Ἀναγέννησιν φυσιοδίφαι τῆς Δύσεως, τότε κατὰ πρῶτον λαμβάνοντες ἄμεσον ἐκ τοῦ πρωτοτύπου τὴν γνῶσιν τοῦ ἀπροσδοκῆτου θησαυροῦ παρατηρήσεων καὶ θεωριῶν καὶ υποθέσεων τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων φυσιοδιφῶν καὶ φιλοσόφων, ἔσπευδον νὰ μεταφέρουν ταύτας εἰς τὰ πειραματικά των ἐργαστήρια, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ παλαιόγονοι ἑλληνικαὶ γνώσεις ἐξήρχοντο ὡς τὰ πρωτοφανῆ εὐρήματα τῆς νεοτρόπου πειραματικῆς μεθόδου καὶ τῆς ἐντεῦθεν φιλοσοφίας. β'. "Ὅτι ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ ἐπιστήμη ἔχει ἄμεσον καὶ πολλαπλὴν τὴν σχέσιν αὐτῆς πρὸς τὴν ἐμπειρίαν, τῆς ὁποίας κατ' οὐσίαν ἀποτελεῖ μίαν πρωτότυπον κατ' ἀγχίνουσαν ἐκφιλοσόφησιν, ὅτι δ' ἀφ' ἑτέρου πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ἐμπειρίαν στενωῶς συνδέεται ἡ ἐμπειρία τοῦ νεοελληνικοῦ λαοῦ ὄχι μόνον κατὰ παράδοσιν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἄμεσον ἀναμφιβόλως προῖον τῆς αὐτῆς διανοήσεως. Συνέπεια δὲ τῶν ἀνωτέρω συμπερασμάτων ἦτο νὰ θεωρήσω, ὅτι ὡς ἀπαραίτητος ὅρος συγκρίσεως τῆς μὲν ἀρχαίας ἑλληνικῆς ἐπιστήμης πρέπει νὰ τίθεται ἡ λαϊκὴ ἐμπειρία, τῆς δὲ νεωτέρας ἐπιστήμης ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ ἐπιστήμη. Ἡ συνθετικὴ μου δὲ αὕτη ἄποψις ἐρεύνης τῆς ἱστορίας τῶν ἐπιστημῶν, τὴν ὁποίαν ἀνεκοίνωσα καὶ εἰς τὸ ἐν Λονδίῳ Β' Διεθνὲς Συνέδριον τῆς ἱστορίας τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς τεχνολογίας¹, ἔτυχε τῆς ἀρίστης ὑποδοχῆς, τὸ παράδειγμα δὲ τοῦτο συνθέσεως ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ἐπαινῶν ὁ τῆς Λιψίας καθηγητῆς Fr. Dannemann γράφει². «Καθ' ὅμοιον τρόπον πρέπει νὰ παρασταθῇ ὡς ὄλως ὑπερέτερα καὶ ἡ Γερμανικὴ συμμετοχὴ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐπιστημῶν κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους. Ἡ εἰδικότης μὲ τὴν ἀναλυτικὴν τῆς μεθόδου ἐγγυᾶται ἀληθῶς τὴν πρόοδον τῶν ἐπιστημῶν, ἀλλ' ἡ παραγνωρισθεῖσα ἐπὶ μακρὸν συνθετικὴ ἄποψις πρέπει νὰ συμβαδίζῃ, ἐὰν ἡ ἐπιστήμη ὀφείλῃ νὰ διατηρῇ ζωογόνον τι στοιχεῖον». γ'. "Ὅτι ὡς γενικὴ αἰτιώδης ἀρχὴ πρὸς τινὰ καθολικὴν ἐρμηνείαν τῆς ὄλης ἐξελιξέως τῆς ἑλληνικῆς καὶ τῆς ἐντεῦθεν φυσικῆς φιλοσοφίας πρέπει νὰ τεθῇ τὸ ἐξῆς ὀξύμωρον πρόβλημα: ἡ μεταβολὴ τῆς ἀμεταβλήτου ἀρχεγόνου οὐσίης, τοῦ ὁποίου προβλήματος ἡ διάφορος λύσις ἔδωσε τὰ διάφορα φιλοσοφικὰ συστήματα. δ'. "Ὅτι συμβαίνει ἐν τῇ ἱστορίᾳ μία κατ' ἀδράνειαν ἀνακύκλωσις³ τριῶν ὡς ἐξῆς μεθόδων ἐρεύνης: φυσιοκρατικῆς (φυσικῆς, τοῦ ἀληθοῦς), ἀνθρωποκρατικῆς (μεταφυσικῆς, τοῦ καλοῦ) καὶ θεοκρατικῆς (ὑπερφυσικῆς, τοῦ ἀγαθοῦ), ὡς τῶν ἀπωτάτων συνάμα αἰτίων τῆς ὄλης πνευματικῆς κινήσεως.

Συμφώνως πρὸς τὰς ἐμὰς ἐρέυνας κατὰ τὴν ὕλην καὶ τὸ σύστημα συνετάχθη (ἐκ τῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ μαθημάτων μου) τὸ βιβλίον μου: «Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν», τὸ ὁποῖον ἔχω σήμερον τὴν τιμὴν νὰ προσφέρω

¹ Ἴδὲ L' Histoire des sciences en Grèce, ἐν *Archeion*, 1931, σ. 143, 1932, σ. 95-97, κτλ.

² *Forschungen und Fortschritten*, 7, 20 Sept. 1931, N° 27.

³ Συμφώνως πρὸς τὴν θεωρίαν μου: *Inertie polymorphe*, 2^{αν} ἐκδ. 1921.

εἰς τὴν Ἀκαδημίαν, καὶ τὸ ὅποῖον ἀποσκοπεῖ συνάμα τὴν ἱστορικὴν καὶ φιλοσοφικὴν προπαρασκευὴν τοῦ ἐπιστήμονος ἐρευνητοῦ καὶ τὴν διαμόρφωσιν τοῦ εἰδικοῦ κατ' ἐπιτήδευμα ἱστορικοῦ τῶν ἐπιστημῶν. Καθορίζων ἐν ἀρχῇ γενικὰς ἀρχὰς πρὸς τὴν ἔρευναν, περὶ τῆς ἱστορίας τοῦ φυσικοῦ κόσμου τῶν πραγμάτων καὶ τοῦ κόσμου τῶν γνώσεων ὡς ἀναλόγου πρὸς τὸν φυσικόν, περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ἱστορίας τῶν ἐπιστημῶν, περὶ τῆς ἐμπειρικῆς καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ὁρολογίας, περὶ τῶν πρώτων πηγῶν τῆς ἱστορίας τῆς ἐπιστήμης, τῆς χρήσεως αὐτῶν καὶ τῆς κριτικῆς τῶν κειμένων, καὶ θέτων τρεῖς ὡς ἀνωτέρω μεθόδους ἐρεύνης, παρέχω ἐπὶ τῇ βάσει τούτων καὶ μὲ κέντρον τὴν ἐλληνικὴν ἐπιστήμην, ὠργανωμένον τι ἱστορικὸν σύνολον τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν μὲ τὰς γνώσεις ἀκριβῶς ἐκείνας, αἵτινες κυρίως συναπετέλεσαν τὴν ἐξελικτικὴν θεμελιώδη γραμμὴν ἀπὸ τοῦ ἀπωτέρου παρελθόντος πρὸς τὸ μέλλον.

ΣΤΥΛ. ΛΥΚΟΥΔΗ.— *Περὶ τῆς ἀνάγκης ἐλαφρῶς τινος διαρροθμίσεως τοῦ ἀλφαβήτου ἡμῶν, διὰ τὴν παρ' αὐτοῦ ἀπόδοσιν καὶ τῶν ξενικῶν φθόγγων.**

ΟΦΘΑΛΜΟΛΟΓΙΑ.— *Applications thérapeutiques de l'action saline sur le glaucome,* par Sp. Dontas et G. F. Cosmetatos.*

D'après les travaux de l'un de nous sur l'application thérapeutique de l'action saline dans diverses maladies¹, nous avons examiné l'influence sur l'œil des solutions hypertoniques de chlorure de sodium par injections intraveineuses, afin d'utiliser cette méthode thérapeutique dans quelques affections oculaires.

En considération de ce but, nous avons pratiqué tout d'abord à l'Institut Physiologique, des expériences sur des chiens pour étudier l'influence des solutions hypertoniques sur la tension intraoculaire. Nous avons conclu de ces expériences ce qui suit:

Nous avons suivi tout d'abord la tension intraoculaire pendant un certain temps, pour nous assurer que celle-ci reste invariable. Nous avons

* Δημοσιεύεται εἰς τὴν σειρὰν τῶν Πραγματειῶν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

** ΣΠ. ΔΟΝΤΑΣ καὶ Γ. Φ. ΚΟΣΜΕΤΑΤΟΥ. — Ἐπίδρασις τῆς ἀλυκῆς ἐνεργείας τῶν ἐνδοφλεβίων ἐνέσεων ὑπερτονικῶν διαλυμάτων ἐπὶ τῆς θεραπείας τοῦ γλαυκώματος.

¹ SP. DONTAS. Applications thérapeutiques de l'action saline. Communication à l'Académie d'Athènes 3 Novembre 1938 et 26 Janvier 1939. « Praktica », p. 610. 1938, et p. 66. 1939.